

УДК 338.1:656.61

Н.В. Печерська

Одеський національний морський університет

**МАКРОЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ЦІЛЕВСТАНОВЛЕННЯ
МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
В ГАЛУЗІ МОРСЬКОГО ТРАНСПОРТУ**

Обґрунтовується дуалістичність взаємовпливу регуляторних функцій держави та виробничої діяльності морської транспортної індустрії. Узагальнюється детермінантне наповнення категорії «державне регулювання розвитку морського транспорту». Розроблено класифікаційні групи цілей регуляторних державних функцій. Визначено основні цілі державного регулювання ефективного розвитку морського транспортного комплексу в макроекономічному аспекті.

Ключові слова: ефективність, економічний розвиток, морський транспорт, державне регулювання, макроекономіка, цілевстановлення.

Н.В. Печерская

Одесский национальный морской университет

**МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИЕ ЗАСАДИ ЦІЛЕВСТАНОВЛЕННЯ
МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
В ГАЛУЗІ МОРСЬКОГО ТРАНСПОРТУ**

Обосновывается дуалистичность взаимовлияния регуляторных функций государства и производственной деятельности морской транспортной индустрии. Обобщается детерминантное наполнение категории «государственное регулирование развития морского транспорта». Разработаны классификационные группы целей регуляторных государственных функций.

© Печерська Н.В., 2017

Определены основные цели государственного регулирования эффективного развития морского транспорт-ного комплекса в макроэкономическом аспекте.

Ключевые слова: эффективность, экономическое развитие, морской транспорт, государственное регулирование, макроэкономика, целепостановка.

N.V. Pechersky

Odessa national marine university

**MACROECONOMIC BASIS OF TARGET STATEMENT
OF STATE REGULATION IN MARITIME TRANSPORT MECHANISM**

Maritime transport is an important part of national economy, is the determining factor of economic, social, technological, environmental development.

Maritime industry are significant budget forming part of local, regional and national levels. Effective functioning of marine transport makes the optimization of national macroeconomic results. At the same time, macroeconomic processes significantly affect the functional status of marine economy adequacy requirements unstable market environment.

Activation of dualistic interaction and mutual influence of macroeconomic and microeconomic levels of functional exercise will maximize the social and business results.

This theme has a very wide range of issues, which in some way reflected in the works of scientists from different areas. But the importance, complexity and breadth of issues involving the need for their further development.

An important issue is to determine filling category of state regulation of maritime transport.

It is proposed to use the following wording essence of this factor.

State regulation of maritime transport – a system of economic, legal, organizational, administrative and policy measures

with the state aimed at achieving macroeconomic, microeconomic efficiency and sustainable development Common maritime transport.

Basic factor in the process of state regulation of maritime transport is target statement of state influence.

It is necessary to carry out the purposes of forming a system of state influence on the development of maritime transport adequate conditions specific phase of the economic cycle and certain wave cycle fluctuations. Some goals of macroeconomic regulation exist in the long-wave process and change only if the paradigm transformation of socio-economic and political existence of society.

In view of the above, it is proposed to allocate current goals of maritime transport, which are formed on the basis of indicators specific phases of the economic cycle and the nature of wave fluctuations in the economy generally and regulators that are relevant at any stage of reproduction processes.

Consideration and application of the provisions proposed will optimize the formulation and implementation of effective regulatory functions of the state in the field of maritime transport.

Keywords: *efficiency, economic development, sea transport, state management, macroeconomic, target statement.*

Постановка проблеми. Парадигма суспільного постіндустріального економічного розвитку і загострення міжнародної конкуренції на тлі всеохоплюючої глобалізації вимагає удосконалення теоретичних, практичних інструментів та засобів, що сприяють економічному зростанню національної економіки взагалі та підвищенню ефективності функціонування її галузей, зокрема морського транспорту.

Морський транспорт є важливою ланкою національної економіки, є детермінуючим чинником економічного, соціального, технологічного, екологічного розвитку країни. Морська галузь є значним бюджетоутворюючим елементом на місцевому, регіональному та державному рівнях. Ефективне функціонування морського транспорту обумовлює оптимізацію макроекономічних загальнонаціональних результатів. В той же час,

макроекономічні процеси істотним чином впливають на стан функціональної адекватності діяльності морегосподарського комплексу вимогам нестабільного ринкового середовища.

У науково-прикладних сферах досліджень сучасних економіко-соціальних тенденцій склався підхід розмежування теоретичних основ та прикладних механізмів реалізації інструментів макроекономічного регулювання.

На наш погляд, активізація дуалістичної взаємодії та взаємовпливу макроекономічного та мікроекономічного рівнів здійснення функціональної діяльності дозволить максимізувати суспільні та підприємницькі результати.

Ця тема має дуже широкий спектр питань які певним чином відображені в роботах науковців різних епох. Але важливість, складність та широта завдань передбачають необхідність їх подальшої розробки.

Одним з найважливіших аспектів в системі макроекономічних дефініцій є здійснення державного регулювання.

Фундаментальні загальнотеоретичні розробки акцентують увагу на процесах національно-економічного рівня. Але на сучасному етапі інституціональних трансформацій актуальним є формування ефективного науково-методологічного базису галузевого рівня.

Існує об'єктивна необхідність вдосконалення механізму державного регулювання розвитку морської транспортної індустрії.

Важливішим елементом, що обумовлює ефективність результатів є ціле встановлення державної морської політики.

Формування цілей та визначення меж державного регулювання розвитку морського транспорту в спектрі макроекономічних процесів є актуальною проблемою, що має бути вирішена у наукових, виробничих, політичних та інших колах суспільства.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Сучасна наукова думка, заснована на фундаментальних загальнотеоретичних розробках вчених попередніх епох, констатує, що

отримання максимальних результатів виробничої діяльності можливе лише з урахуванням тенденцій макроекономічних процесів [1-4].

Дослідженню функціонування та розвитку морського транспорту, розробці положень державної морської політики присвячена значна кількість робіт вітчизняних та іноземних науковців. Серед них слід відзначити роботи Примачова М.Т., Чекаловця В.І., Махуренко Г.С., Котлубая О.М., Ліпінської О.А. та інших.

Стратегічний план розвитку морського транспорту, який спрямований на задоволення потреб національної економіки у транспортному забезпеченні, базується на пріоритетах державної політики щодо морського транспорту, що визначені основними законодавчими та нормативно-правовими актами:

– Морською доктриною України на період до 2035, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 7 жовтня 2009 р. № 1307;

– Законом України «Про морські порти України»;

– Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020», схваленою Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015;

– Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, схваленою Постановою Верховної Ради України від 11 грудня 2014 року № 26-VIII;

– Транспортною стратегією України на період до 2020 року, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2010 року № 2174;

– Стратегією розвитку морських портів України на період до 2038 року, затвердженою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 року № 548;

– Галузевою програмою забезпечення безпеки судноплавства на 2014-2018 роки, затвердженою наказом Міністерства інфраструктури.

Завдання дослідження. Метою статті є узагальнення сутності категорії «державне регулювання розвитку морського

транспорту», розробка класифікаційних груп цілей регуляторних державних функцій, визначення основних цілей державного регулювання сталого розвитку морського транспортного комплексу в макроекономічному аспекті.

Основний матеріал дослідження. Сучасні концепції розвитку морського транспорту передбачають застосування дієвих механізмів державного регулювання, що забезпечують макроекономічну та мікроекономічну ефективність.

Важливим питанням є визначення детермінантного наповнення категорії державного регулювання розвитку морського транспорту.

Аналіз наукових публікацій показав, що немає чіткого та загально визнаного означення цієї детермінанти.

Пропонуємо використання наступного формулювання сутності цього чинника.

Державне регулювання розвитку морського транспорту – це система економічних, правових, організаційних, адміністративних, політичних заходів з боку держави, спрямованих на досягнення макроекономічної, мікроекономічної та позасистемної ефективності сталого розвитку морського транспорту.

Базисоутворюючим фактором в процесі державного регулювання розвитку морського транспорту є цілевстановлення механізмів державного впливу.

Як показав проведений аналіз, існуючий процес цілевстановлення державного регулювання розвитку морського транспорту здійснюється без урахування положень макроекономічної теорії циклічних коливань в економіці.

На наш погляд, необхідно здійснювати формування системи цілей державного впливу на розвиток морського транспорту адекватно умовам конкретної фази економічного циклу та визначеної хвилі циклічного коливання. Деякі цілі макроекономічного регулювання існують у довгохвилювому процесі і змінюються лише за умови трансформації парадигми соціально-економічного та політичного існування суспільства.

У зв'язку з вищезазначеним, пропонується виділяти поточні цілі розвитку морського транспорту, які формуються на базі індикаторів конкретної фази економічного циклу і характеру хвильових коливань в економіці, та загальнорегуляторні, які актуальні на будь якій стадії відтворювальних процесів.

До поточних цілей розвитку морського транспорту можна віднести цілі, що представлені в затверджених нормативно-правових актах, мають визначені джерела фінансування та строки виконання.

До системи поточних цілей державного регулювання розвитку морського транспорту України можна віднести наступні:

- послаблення регуляторного тиску;
- впровадження принципів недискримінації та спрощення ведення бізнесу;
- створення Морської адміністрації України;
- розвиток виробничого потенціалу галузі;
- створення сприятливих умов для залучення інвестицій;
- визначення переліку об'єктів інфраструктури, що можуть бути передані інвестору;
- визначення умов та завдань щодо приватизації, концесій, державно-приватного партнерства, оренди чи будь-яких інших форм залучення інвестицій;
- забезпечення належного робочого стану та розвиток стратегічних об'єктів інфраструктури, що належать до сфери відповідальності держави;
- створення механізму компенсації інвестицій в об'єкти інфраструктури;
- впровадження сучасної методики формування системи тарифів;
- удосконалення внутрішньої логістики, включаючи спрощення оформлення суден, скорочення форм контролю, що застосовуються до вантажів;

– гармонізація національного законодавства щодо електронного документообігу та захисту інформації з європейськими вимогами;

– вдосконалення правового врегулювання розвитку траншипменту;

– формування нормативної бази для утворення в Україні Єдиного національного морського вікна відповідно до європейських актів;

– створення національного сегменту системи SafeSea-Net;

– імплементація документів Міжнародної морської організації (ІМО) та європейських актів щодо безпеки судноплавства;

– імплементація норм Міжнародного кодексу морського перевезення небезпечних вантажів (IMDG Code) та Міжнародного кодексу перевезення навалочних вантажів (IMSBC Code);

– раціональне використання інфраструктури та оптимізація транспортування, перевалки і процесів зберігання вантажів;

– скорочення викидів та приведення діяльності у відповідність із вимогами Конвенції МАРПОЛ і протоколів до неї та європейських актів;

– створення уніфікованої системи управління екологічною безпекою європейського рівня [7].

До загальнорегулюючих цілей пропонується віднести наступні:

– формування та якісна реалізація державної морської політики;

– досягнення макроекономічної ефективності по бюджетних показниках;

– досягнення позасистемної (споживчої) ефективності функціонування морського транспорту;

– максимізація підприємницької й галузевої ефективності розвитку морегосподарському комплексу;

- раціональне використання всіх видів ресурсів;
- забезпечення стабільного збалансованого розвитку галузі;
- забезпечення конкурентності ринкового середовища;
- створення умов для здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємств морського транспорту;
- реалізація соціальних цілей розвитку суспільства;
- забезпечення безпеки здійснення виробничої діяльності;
- підтримання екологічної рівноваги;
- захист довкілля від негативних наслідків функціонування морського транспорту.

Висновки. Морський транспорт є важливою ланкою національної економіки, є детермінуючим чинником економічного, соціального, технологічного, екологічного розвитку країни. Морська галузь є значним бюджетоутворюючим елементом на місцевому, регіональному та державному рівнях. Ефективне функціонування морського транспорту обумовлює оптимізацію макроекономічних загальнонаціональних результатів. В той же час, макроекономічні процеси істотним чином впливають на стан функціональної адекватності діяльності морегосподарського комплексу вимогам нестабільного ринкового середовища.

Активізація дуалістичної взаємодії та взаємовпливу макроекономічного та мікроекономічного рівнів здійснення функціональної діяльності дозволить максимізувати суспільні та підприємницькі результати.

Ця тема має дуже широкий спектр питань, які певним чином відображені в роботах науковців різних епох. Але важливість, складність та широта завдань передбачають необхідність їх подальшої розробки.

Важливим питанням є визначення детермінантного наповнення категорії державного регулювання розвитку морського транспорту.

Пропонується використання наступного формулювання сутності цього чинника.

Державне регулювання розвитку морського транспорту – це система економічних, правових, організаційних, адміністративних, політичних заходів з боку держави, спрямованих на досягнення макроекономічної, мікроекономічної та позасистемної ефективності сталого розвитку морського транспорту.

Базисоутворюючим фактором в процесі державного регулювання розвитку морського транспорту є цілевстановлення механізмів державного впливу.

Необхідно здійснювати формування системи цілей державного впливу на розвиток морського транспорту адекватно умовам конкретної фази економічного циклу та визначеної хвилі циклічного коливання. Деякі цілі макроекономічного регулювання існують у довгохвильовому процесі і змінюються лише за умови трансформації парадигми соціально-економічного та політичного існування суспільства.

У зв'язку з вищезазначеним, пропонується виділяти поточні цілі розвитку морського транспорту, які формуються на базі індикаторів конкретної фази економічного циклу і характеру хвильових коливань в економіці, та загально регуляторні, які актуальні на будь якій стадії відтворювальних процесів.

Врахування та застосування запропонованих положень дозволить оптимізувати процес формування та здійснення ефективних регуляторних функцій держави в галузі морського транспорту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Базилевич В.Д. Макроекономіка: Підручник / В.Д. Базилевич. – К.: Знання, 2013. – 703 с.*
2. *Савченко А.Г. Макроекономіка: Підручник / А.Г. Савченко, Г.О. Пухтаєвич, О.М. Тітьонко. – К.: Либідь, 1999. – 208 с.*
3. *Гальперин В., Гребенников П., Леусский А., Тарасевич Л. Макроекономіка: Учебник / Общая ред. Л.С. Тарасевича. – СПб.: Экон. шк, 2004. – 400 с.*

4. Кэмпбелл Р. Экономикс / Р. Кэмпбелл, К. Макконнелл, Л. Брю Стэнли. – М.: Изд. Республика, 2011. – 799 с.
5. Примачев Н.Т. Эффективность развития морской транспортной индустрии: Монография / Н.Т. Примачев, Н.Н. Примачева. – Одесса: ОНМА, 2014. – 374 с.
6. Морська доктрина України на період до 2035, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 7 жовтня 2009 р. № 1307.
7. Стратегічний план розвитку морського транспорту на період до 2020 року, затверджений наказом Міністерства інфраструктури України 18 грудня 2015 року № 542.

Стаття надійшла до редакції 07.03.2017

Рецензенти:

доктор економічних наук, доцент кафедри «Системний аналіз і логістика» Одеського національного морського університету **С.М. Мінакова**

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри «Підприємництво та економіко-математичне моделювання» Одеського національного морського університету **Г.С. Махуренко**